

Izhaja vsak četrtek in velja
poštino vred ali v Mari-
boru s pošiljanjem na dom
za celo leto 32 Din, pol leta
18 Din, četrt leta 8 Din. Izven
Jugoslavije 64 Din. Naročnina
se pošlje na upravnništvo
»Slov. Gospodarja« v Mari-
boru, Koroška cesta št. 5. —
List se dopošilja do odpo-
vedi. Naročnina se plačuje
v naprej. Tel. Interurban 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poština plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopisi
se ne vračajo. Upravnništvo
sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.
Cene inseratov po dogovoru.
Za večkratne oglase primeren
popust. Nezaprite reklamacije
so poštne proste. Čekovni
račun poštne urada Ljub-
ljana 10.603. Telefon inter-
urban 113.

1. številka.

Maribor, dne 6. januarja 1927.

61. letnik.

Načelo samouprave in avtonomije naj zmaga!

Sv. Oče papež Pij XI. je imel o božičnih praznikih, in
sicer 20. decembra nagovor na kardinale. V tem govoru
se je sv. Oče ozrl po svetu ter z visokega vidika Kristuso-
vega namestnika in vrhovnega poglavarja vesoljne Kri-
stusove cerkve premočrnil razmere, ki vladajo v posamez-
nih državah. Pri tej priliki je slovesno zavrnil zmotno
mnenje tistih, ki proglašajo državo kot samo sebi namen,
ljudi in narode pa samo kot sredstvo v službi države.

Takega mišljenja so tisti, ki niso krščanskega svetov-
nega naziranja, ki torej ali vobče ne verujejo v Boga,
stvarnika, odrešenika in sodnika, ali pa so tako slabe in
zmedene vere, da se ne zavedajo, da je Bog končni cilj
človeka bodisi v njegovem zasebnem, bodisi v družabnem
in državnem življenju. Take zmote sejejo med ljudi slabi
časniki. In zato je sv. Oče v omenjenem govoru glede na
takšne časnike in liste izjavil: »Katoličanom ni dovoljeno,
da bi podpirali, pospeševali in čitali časnike, ki so pisani
od ljudi, katere je po dogmi (verski resnici) in po kato-
lički morali (katoliškem pravoslovju) treba obsoditi, ker
s svojimi članki, oglasi in novicami spravljajo čitatelje, o-
sorbito mladino v nevarnost, da se spotakne in pade.«

Pojmovanje o državi in njenem namenu, kakor ga ži-
gosa rimski papež, je pagansko pojmovanje. Na takem sta-
lišču so liberalci med gospodo in socialisti med delavski-
mi sloji. Vsi ti proglašajo državo kot najvišjo tvorbo so-
cialne človeške narave, kot samonamen in kot vir vsega
prava in vse pravice na svetu. Človek nima nič več in no-
bene druge pravice, nego samo toliko in samo ono, ki mu
določa država. Namen človeka je, da služi državi s svojo
osebnostjo, s svojim premoženjem in življenjem. Ako tako
služi državi, je hkrati in samo takrat dosegel svoj cilj kot
človek.

Ako se mi ozremo po naši državi, moramo z obžalo-
vanjem ugotoviti, da je naša stranka menda edina, ki do-
sledno nasprotuje takemu paganskemu oboževanju drža-
ve ter ga z vsemi močmi in z vztrajno doslednostjo pobija.
Naše načelo je: človek je namen, država pa sredstvo, ki
mora človeku služiti pri tem, da doseže svoj častni in večni
cilj.

Ker mi postavljamo človeka na prvo mesto, državo
pa, kar se tiče moralnega reda, na drugo mesto, zato za-
govarjamo tako ureditev države, ki daje oblast v roke na-
rodu in njegovim zastopnikom, ki jim je v svobodnih vo-
litvah poveril svoje zaupanje. Iz tega razloga odklanjamo
pretirani centralizem, ki ni nič drugega nego samovladje
in nadvladje, ter zahtevamo samoupravo ali avtonomijo
ljudstva.

Ker ima država namen, da služi ljudstvu ter pospe-
šuje njegov blagor, zato mora biti tako urejena, da si ljud-
stvo samo reže kruh, ne pa da mu ga režejo birokrati (u-
radniki), ki so slepo orodje v rokah centralističnih vlasto-
držcev. To pa je mogoče samo takrat in tamkaj, ako ljud-
stvo samo vlada in upravlja sebe in vse razmere social-
nega življenja, ako samo določa svojo usodo, ako je samo
kovač svoje sreče. Predpogoj za to je takšna državna ure-
ditev, ki temelji na načelu ljudske samouprave in avto-
nomije.

Lepo in častno znamenje je za naš narod, da si je za-
anoval program, ki temelji na dosledno izvedenem načelu
avtonomije in ljudske samouprave. Ta program si je naš

narod ustvaril v prejšnji državi ter ga je prinesel s seboj
v sedanjo našo državo, v kateri hoče ta program uresničiti
in izvesti. Dosedaj se še to ni posrečilo. Iz tega pa ne sle-
di, da se to ne bo dalo doseči, kakor to na široka usta tro-
bijo med ljudi oni liberalistični krogi med narodom, ki so
se odtujili slovenskemu mišljenju ter so postali verni slu-
ge velesrbskega nadvladja. To se bo dalo doseči ter se tu-
di bo doseglo tako gotovo, kakor je neutajljiva resnica, da
predstavljamo Slovenci narod z lastno kulturo in prosveto
ter z odločno voljo po samobitnem življenju.

Naloga slovenskega ljudstva je, da krepko brani svoj
program ter ga skuša v vztrajnem boju dovesti do zmage.
Ako hoče naše ljudstvo, da naš program avtonomije in sa-
mouprave zmaga v državi, mora najprej zmagati v Slove-
niji. Taka zmaga se mora priboriti na volilnem bojišču. Če
zmaga pri vsakih političnih volitvah, ki se vršijo v Slove-
niji, SLS z dvotretjinsko in še večjo večino, pomenjajo
takšni uspehi velevažno predznamo za končno zmago v
državi.

Iz teh razlogov so volitve v oblastne skupščine tako
velike važnosti. Njihov pomen ni toliko v tem, kakor da bi
oblastne samouprave, ki jih dovoljuje vidovdanska usta-
va, zadovoljevale naše slovenske zahteve, marveč je v
tem, ker pomenjajo korak naprej k izvršitvi našega pro-
grama. Ogromna večina, ki jo pri teh volitvah mora dobiti
SLS, bo centralističnim vlastodržcem in njihovim slugam
glasen opomin, da te nezadostne samouprave razširijo v
smislu zahtev slovenskega ljudstva. Zato pa mora biti za
te volitve geslo slovenskega ljudstva in vseh njegovih slo-
jev: V boj za samoupravo in avtonomijo slovenskega ljud-
stva! V boj za zmago SLS v vseh okrajih z vsemi njenimi
kandidati!

Kako se radičevci razumejo na se- kvestre!

Franjo Švikaršič, nosilec radičevske kandidatne liste
za volitve v oblastne skupščine v konjiškem okraju, je do-
bil za novo leto lepo darilo od ministrstva agrarne refor-
me v Beogradu. Za novo leto je bil namreč obveščen o od-
loku, ki ga je radičevski minister za agrarno reformo dr.
Šibenik podpisal 20. decembra 1926 in s katerim se gosp.
Švikaršič postavlja za sekvestra na veleposestvu Vincen-
ca Thurna-Valsasina. Ako se vpraša o potrebnosti te se-
kvestracije, ni nobenega dvoma, da je potrebna za g. Švi-
karšiča, kateri je — ne vemo iz katerih razlogov, on sam
to bolje ve — nehal biti sekvester na veleposestvu Bogda-
na Pušiča v Vitanju. Ker je vsled tega g. Švikaršiču pre-
tila nevarnost, da ostane brez službe in zaslužka, je na-
stala potreba, da se sekvestira Thurnovo veleposestvo.

Predlog za to je izšel iz okrožnega agrarnega urada v
Mariboru z ulogo na ministrstvo agrarne reforme v Beo-
gradu 29. novembra 1926. Kot glavni razlog za potrebo se-
kvestracije se v tej ulogi navaja, da delavci, zaposleni na
industrijskih podjetjih tega veleposestva, stojijo večinoma
pod vodstvom ljudi, ki so nemške narodnosti ter vršijo
nemško propagando na državni meji; dalje da so nameš-
čenci tega veleposestva večinoma inostranci (Nemci) ali
ljudje, ki niso narodno zanesljivi, pa niti ne lojalni (zve-
stji) državljani; dalje da se od centralne uprave velepo-
sestva, kateri leži v Nemški Avstriji, vrši sistematično —
nemška propaganda, a zatira se slovenski življenj.

K tem razlogom je treba pripomniti, da so delavci na
tem veleposestvu Slovenci, da so uradniki in nameščenci
tudi Slovenci in naši državljani, samo eden je čehoslovski
državljan, da se knjige vodijo v slovenskem jeziku. Kar se
tiče očitka, da delajo nemško propagando na državni meji,
da niso narodno zanesljivi in niti ne lojalni državljani, bo-
do dotični nameščenci sami sebe branili ter bodo našli tu-
di sredstva, da ohranijo svojo čast. Pripomniti je tudi tre-
ba to, da je ne okrožni agrarni urad, marveč politična ob-
last postavljena za to, da pazi na morebitno protidržno
propagando na državni meji. Thurnovo veleposestvo leži
v okrajih Prevalje, Slovenjgradec in Konjice. Ali tamošnji
srezki poglavarji nič ne vedo o protidržni propagandi in
nelojalnosti Thurnovih delavcev in nameščencev? Ali ve-
liki župan v Mariboru mirno gleda te reči, ki se baje go-
dijo na državni meji na Thurnovem veleposestvu? Ali je
moral priti šele okrožni agrarni urad, da je opozoril na
to nevarnost, ki pretila naši državi na meji?

Okrožni agrarni urad v Mariboru je iz teh razlogov,
za koje presojo on niti ni pristojen, za državnega upravi-
telja na Thurnovem veleposestvu predložil g. Švikaršiča,
dosedanjega komisarja na veleposestvu Pušiča v Vitanju.
Za plačo se mu predlaga 4000 Din mesečno vnaprej, stan-
ovanje z razsvetljavo, potrebnim kurilnim materialom
in postrežbo, v slučaju pa, da se to ne bi moglo dati v na-
ravi, mesto tega še 1000 Din mesečno. Minister za agrarno
reformo dr. Šibenik je na to ulogo izdal dekret, v katerem
se g. Švikaršič imenuje za sekvestra, ne za celo velepo-
sestvo, marveč samo za poljedelske površine, ker po za-
konu mora sekvester za gozdove biti strokovnjak. Švikar-
šič pa je po svoji stroki bil finančni preglednik. Če bi bil
g. minister dr. Šibenik dosleden, ne bi smel Švikaršiča
imenovati za državnega upravitelja niti za poljedelske po-
vršine, ker finančni preglednik ni strokovnjak tudi ne v
poljedelstvu. Kljub temu je g. minister imenoval v sporaz-
umu z g. Puceljem, ministrom poljedelstva, g. Švikaršiča,
finančnega preglednika, kot sekvestra za poljedelske po-
vršine z mesečno plačo 3000 Din ter s stanovanjem in ku-
rivo v naravi. Za šumske površine bo pa imenoval, tako
je obljubil v svojem odloku, posebnega sekvestra. Zdaj pa
naj kdo reče, da se radičevci ne razumejo na sekvestre!
Samo to se ne sme pozabiti, da bo država odgovorna za
škodo, ki bi se storila s sekvestrom Thurnovemu vele-
posestvu ter da bo to škoda, ako bi se storila, morala po-
vrniti in plačati.

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Dr. Korošec — branilec državljskih pravic vseh
državljanov SHS. Kaj takega je le v Jugoslaviji mogoče,
da se kar tebi nič meni pozove v vlado — generala. Naša
vlada bi morala biti parlamentarna vlada, to je vlada, v
kateri so ministri le poslanci naroda. Trpelo se je, da je
vojno ministrstvo imel general. A zdaj je prevzel tudi še
prometno ministrstvo — general! Dr. Korošec je bil od-
ločno proti. Njegov odločen nastop je vzbudil po vsej drža-
vi in tudi izven nje velikansko pozornost. Vsi listi so o
tem veliko pisali in odobraval postopanje dr. Korošca, ki
edini v celi državi je v odločilnem trenutku vedel povda-
riti, da naj se vendar čuvajo pravice ljudstva.

Nova vlada se že krha in razpada. Komaj je nova vla-
da imela eno sejo, že se je videlo, da bo ta vlada, ki jo je
sestavil prav tako kot je bila prejšnja tisti Uzunovič, ki je

Divji lovec Bartek Gronikovski.

(Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Alojzij
Benkovič.

Bartek Gronikovski iz Bukovine je imel »svojih« de-
set zapovedi, čeprav jih pravzaprav ni bilo deset.

»Tvoj gozd sem, da lahko hodiš po meni, kakor se ti
ljubi.«

»Gozdarja ne izzivaj po nepotrebnem, svinca mu pa
ne pošlji pod kolena.«

»Zapomni si, da nikdar ne bodi prenačel.«

»Ne poželi iz tujega gozda ne kosa, ne drozga, ne strž-
ka, ampak samo to, kar na hrbtu lahko neseš.«

»Divji lovec, ampak tak, da te ne ujemo!«

Razen tega je imel še dosti pregovorov, na primer:

»Na svojem nabij, — na tujem ubij!«

»V tujem gozdu ustreljena, — koča razdeljena.«

»Z doma z mošnjo polno zrna, domov — lepa srna.«

»Baba je podobna zver, — če je treba, dobro meri!«

Drugi lovec so se naučili od njega teh pregovorov in
tako se je širila njegova slava ne le kot strelca, ampak
tudi kot pesnika. Bartek Gronikovski je bil že rojen divji
lovec. Bil je srednje velik, suh, učen ko ptič, gibčen ko
postrv, hiter ko lisjak in divjačina lačen ko ris. Bil je pa
tudi podoben risu po mačjih kretnjah, kajti kadar je šel
po cesti na trg, je stopal tako lahko, kakor bi se bal, da bi
hojo koga ne preplašil, oči, ki so mu bistro švigale na
vse strani, pa je imel take, da se je zdelo, kakor bi na tri-
sto korakov daleč videle v goščo.

Poleg lovskega obrta Bartek ni hotel znati ničesar
drugega, razen kadar je bila sila. Spomladi, poleti, na je-
sen, pozimi, če mu je le količjak dopuščalo gospodarstvo,
naj je potem ostalo kaj za jutri, ali nič — hajd s puško v
gozd. Včasih ga po dva ali tri tedne žena ni videla doma.

Dasi je bil znamenit »kozar«, je vendar najrajši za-
sledoval srne, lisice in zajce. »V skalovju je veselo, pa
preveč jasno«, je rekel. Kadar pa je prišel v gozd, je bilo
tam njegovo življenje, njegovo veselje.

Vsako zelišče je poznal, vsako vrsto mahu in gozde
daleč, daleč naokrog. Nikoli tam ni zašel. Tak dober nos
je imel v gozdu kot volk ali pes, povsod se je znal izmo-
tati.

Pa kakšen je bil ta gozd!

Okrog Novega trga, okrog vasi so sekali, pol Tatrami
pa samo toliko, kolikor je bilo treba za drva, in še to samo
na kraju gozda. Pod Košisto, pod Vološinom, pod Golico
in Kolovim se ga nihče ni dotaknil. Drevo je rastle iz dre-
vesa, smreke, jelke, javori, bukke, med njimi pa nizke
divje maline, glogi, jerebice, štrleče iz goščave, osati, biče
in plezalke. Bili so tu brlogi, kjer se je človek lahko skril,
tu se je lahko udrl v gnjlobo in nevarno trohno, pogrez-
nil se v gnjloči močvari, zadavil se v zamotanih, prožnih
in upogljivih protovih, halugah, rozgah in dračju, ki se je
udajalo pod pritiskom, a se ni dalo raztrgati, objemajoč
človeka kakor s prožno mrežo in ovijajoč se ga kakor da-
veče kače.

Tam je bilo življenje Bartka Gronikovskega, tam nje-
govo veselje. Prodiral je med orjaškimi, z mahom porast-
limi drevesi kakor medved, smukal se skozi goščo kakor
lisica, skakal čez podrti debla in gozdne potoke kakor je-
len, vohal po gozdu kakor volk, vzpenjal se na jelke ka-
kor mačka in se na drevesnih vrhovih gugal kakor orel.

To ga je silno veselilo. Puško je vtaknil pod kak kamen
ali jo vrgel v goščo, sam pa je, čeprav ni bilo treba, sple-
zal na smreko ali jelko in se šele od tam ozrl naokrog.
Okoli in okoli njega gozd, nič drugega kot gozd. Vrhovi
brezštevilnih dreves, tukaj ostro štrleče črne, gosto rasto-
če smreke, tam košate, zelene bukke in javori, vse to ga je
zalivalo kakor morje . . .

Nad gozdi, senožeti, jasne, široke ravnice, še više pa
strme stene razvitega skalovja, — še više oblaki, — in
še polje nebo . . . Tako se je na smreki ali jelki včasih
po pol dne gugal Bartek Gronikovski, včasih po pol noč
kot jastreb. Gozd pa je bil včasih tih, kakor da je mrtev,
včasih pa se je zibal in šumel, z njim pa se je zibal zdaj
sem zdaj tja Bartek Gronikovski na smreki ali na jelki,
se v vetru ganjal naprej in zopet nazaj.

Veter pa je pihal v krogih. Včasih je bilo na eni stra-
ni gozda tiho, na drugi pa so se drevesa klanjala v pol-
krogu, kakor bi jih kosa podirala. Včasih pa je gozd stal
na miru, a od daleč je prihajal šum čezdalje bolj blizu,
dokler ni objel dreves in zavel preko njih kakor jastreb s
prsi in perutmi preko klovov, kadar ptiče lovi. Klasi se
upogibljajo, on pa s šumom odleti.

Kadar je solnce jarko sijalo, da se je zdelo, kakor bi
pihal žarek veter, ali kadar je zlata, vesela tihota ležala
nad okolico, takrat je Bartek Gronikovski vdihaval vonja-
vo gozda, ostro in svežo, in zdelo se mu je, kakor bi nje-
govim pljučem rastla krila. Čutil je, kakor da mu morajo
vsak čas vzleteti iz prsi in kar šiniti nekam na svojih
krilih.

Gozda je tako treba k vsaki stvari, kakor basa k gos-
lim. Ako si žalosten — tudi on ni vesel; ako si vesel, tudi
on ni slabe volje. Ako si tih — pač pošumeva, a tako, da
ga komaj slišiš; ako poješ — ej, že se oglasi tudi on, če-